

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Господинка Радева Пракова-Василева, дм – Ръководител на „Първа Катедра по Вътрешни болести и Обща медицина“ при Медицински Факултет на Тракийски Университет – Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, в област на више образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по докторска програма „Професионални заболявания“

Съгласно Заповед на Ректора на Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна № Р-109-37/25.01. 2023 г. и Протокол №1/26. 01. 2023 г. от заседание на Научно жури

Автор: Владина Мирославова Димитрова-Кирилова

Катедра: Катедра „Оптометрия и професионални болести“, МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна

Тема на дисертационния труд: „Професионална предиспозиция при асимптомни инсулти“.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за приложението му на МУ-Варна за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, и включва всички необходими документи.

Д-р Владина Мирославова Димитрова придобива магистърска степен по медицина през 2013 г. от МУ-Варна. През същата година започва работа като лекар в ЦСМП-Варна, филиал Долни чифлик. През м. юни, 2015 г. е назначена като лекар-специализант по Нервни болести във Втора неврологична клиника на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД-Варна. От 2017 г. е асистент към УС „Професионални заболявания“, а от 2018 г. е редовен докторант по същата научна специалност. За времето на редовна докторантура, д-р В. Димитрова е участвала в редица тематични курсове за следдипломно обучение по специалността, както и курсове, регламентиращи обучението на докторанти: основни методи на научноизследователската работа, етика на научните изследвания, статистически методи за обработка и представяне на данни, комуникативни техники и презентационни умения и др. Научните интереси на докторантката са в областта на мозъчносъдовите заболявания, дълбоката мозъчна стимулация, електроенцефалографията и професионалните неврологични увреждания.

Д-р Владина Димитрова-Кирилова владее писмено и говоримо английски език. Член е на Българския лекарски съюз, Българското дружество по неврология и Европейската организация по инсулти.

2. Актуалност на дисертационния труд

Мозъчно-съдовите заболявания заемат едно от първите места в ранжирането на причините за настъпване на трайни усложнения и смърт сред населението. През последните години се наблюдава тенденция за настъпване на инсулт с около 15 години по-рано в страните с по-нисък стандарт, което засяга населението в работоспособна възраст, влошава качеството на живот и определя социално-икономическото значение на тази патология. Особен риск за здравето на популацията, предвид значително по-голямата честота в сравнение с тази на инсулта, е асимптомната (тиха) мозъчно-съдова болест (АМСБ). На всеки симптоматичен инсулт, отговарят около 10 „тихи“ мозъчни инфаркта. Факторите на работната среда са неизменна част от живота на индивида в работоспособна възраст, като тяхното въздействие е продължително, често с висока интензивност и комбиниран ефект. Това определя актуалността на дисертационния труд, насочен към проучване на професионалната експозиция и ролята ѝ в развитието на асимптомни инсулти.

3. Структура на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа всички основни раздели. Написан е на 122 стандартни страници, онагледен е със 17 таблици, 21 фигури и 5 приложения. Библиографията съдържа 507 литературни източника, от които 10 на кирилица и 497 на латиница. Собствените резултати са представени на 23 страници и следват поставените задачи. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от Катедра по оптометрия и професионални заболявания, Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна.

➤ Литературен обзор:

Литературният обзор, представен в 41 страници, показва достатъчно познаване на проблема. Д-р Владина Димитрова е систематизирала историческото развитие на професионалните заболявания, характеризирала е основните рискови фактори за асимптомните исхемични нарушения на мозъчното кръвообръщение, обобщила е данните, относно влиянието на вариабилните и невариабилни съдови фактори при асимптомните нарушения. Д-р В. Димитрова подробно е анализирала информацията за влиянието на професионални фактори като стрес, физическо натоварване, продължителност на работно време, работна поза и др. върху заболяемостта от асимптомни инсулти. Цитирани са редица научни съобщения относно ефекта на условията на труд върху изменяемите рискови фактори за МСБ. Данните са представени в логична последователност, очертани са различни аспекти на проблема, което доказва уменията на докторантката да оцени и анализира научните публикации. В този раздел прави особено впечатление, значителния обем на консултирани литературни източници, от които само 10 са на кирилица, а над половината са от последните 10 години. Направените изводи от литературния обзор определят и основната цел на дисертационния труд, насочена към изследване на професионалната предиспозиция при асимптомни инсулти. Литературният обзор включва всички аспекти на изследването и кореспондира с поставените шест основни задачи.

➤ Методика на изследването

Избраните методи на изследване позволяват постигане на определената цел и получаване на адекватен отговор на задачите в дисертационния труд. Обект на изследването са общо 151 пациенти, със съдови рискови фактори, без анамнестични и клинични данни за мозъчен инсулт или ТИА. Пациентите са разпределени в две групи в зависимост от наличието (41) или отсъствието (110) на магнитно-резонансни промени. Съдовите и поведенческите рискови фактори са оценени чрез медицинската документация и анкета, която включва и подробна професионална анамнеза. За целите на проучването са проведени лабораторни и образни изследвания-магнитно-резонансна томография (МРТ) на мозък. За оценка на стреса е приложен The Workplace Stress Scale (WSS), за когнитивни нарушения-Montreal Cognitive Assessment Test (MoCA), а за тежест на депресия-Patient Health Questionnaire-9 (PHQ-9). Използвани са съвременни софтуерни програми и е направена подходяща статистическа обработка на получените резултати, които са представени под формата на таблици и фигури.

➤ Резултати и обсъждане

Получените резултати са представени и обсъдени в обем от 31 страници, съдържащи 17 таблици и 21 фигури. Анализът на демографските показатели установява данни за статистически значимо различие между двете групи само по отношение на средната възраст, като тя е по-висока в групата с изменения в МРТ. Наличието на хипертонична болест, захарен диабет и исхемична болест на сърцето обуславят по-висок риск и показват корелация с МРТ промени. Установена е положителна корелационна зависимост между трудов стаж, продължителност на работната седмица, длъжността-работник и работата на открито от една страна и наличието на МРТ лезии. Доказано е нарастване на риска за МРТ изменения, паралелно с увеличаване на трудовия стаж. Групата с диагностицирани МРТ лезии показва статистически значим по-висок среден брой работни часове, като работна седмица >55 часа и повишава риска от асимптомни увреждания. Установено е, че най-голям брой от анализирани фактори, свързани с професията (трудова стаж, работни часове/седмично, работна поза, тежест на труда) определят наличието на хипертонична болест. Професионалната експозиция на органични разтворители, токсични газове, шум и вибрации значимо корелира с данните за МРТ промени. Статистически значимо по-високите стойности

от Стрес-скалата при пациентите с МРТ лезии определя и повишения риск от настъпване на тези нарушения. Не се открива статистически значима разлика между двете групи пациенти по отношение резултатите от теста за когнитивни промени.

Дисертационният труд завършва с осем ясно формулирани извода, които съответстват на поставените задачи.

Приносите от дисертационния труд на д-р В. Димитрова (четири оригинални и четири потвърдителни) имат предимно научно-приложен характер и се състоят в идентифициране на основните рискови фактори за АИНМК (асимптомни исхемични нарушения на мозъчното кръвообращение) при пациенти в работоспособна възраст. Доказана е ролята на трудовия стаж, продължителната работна седмица (>55 часа) и стресът на работното място като фактори, които повишават риска от мозъчно-съдови лезии.

Библиографията е представена на 25 страници, съдържа 507 литературни източника, (10 на кирилица и 497 на латиница), от които 60% са от последните 10 години.

4. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Д-р В. Димитрова е представила 3 научни публикации в пълен текст, от които на 2 е първи автор и 5 научни прояви в конференции у нас с международно участие.

5. Автореферат

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, съдържа 69 страници и отговаря на дисертационния труд. Онагледен е с 10 таблици, 16 фигури и 5 приложения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От представените за становище материали считам, че д-р В. Димитрова има основен принос в разработването на настоящия дисертационен труд, притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Професионални заболявания“. Дисертационният труд отговаря на изискванията от ЗРАСРБ и на Правилника за приложението му в МУ-Варна. Това е основание за *моята положителна оценка за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“* по научната специалност „Професионални заболявания“, в професионално направление 7.1. Медицина, от област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт *на д-р Владина Мирославова Димитрова-Кирилова.*

10. 03. 2023 г.
град Стара Загора

Изготвил становището:

Проф. д-р Господинка Пракова, дм

